

ՄՏՈՐԵՐԿՐՅԱ ՔԱՂՑՐԱՀԱՄ ՋՐԵՐ

Միջավայրի պայմանների և մարդու առողջության վրա բացասաբար ազդող ֆիզիկական, քիմիական և կենսաբանական աղտոտիչների թափանցումը, առաջացումն ու կուտակումը բնական ջրերում կոչվում է ջրի աղտոտում: Ջրի աղտոտման աղբյուրները հետևյալն են.

- կենցաղային հոսքաջրերը.
- արդյունաբերական հոսքաջրերը.
- ձնհալի և անձրևների ժամանակ հողահանդակներից տեղափոխված պեստիցիդները.
- բնակավայրերից վնասակար նյութերը.
- անձրևի և ձյան միջոցով՝ մթնոլորտից անջատվող աղտոտող նյութերը:

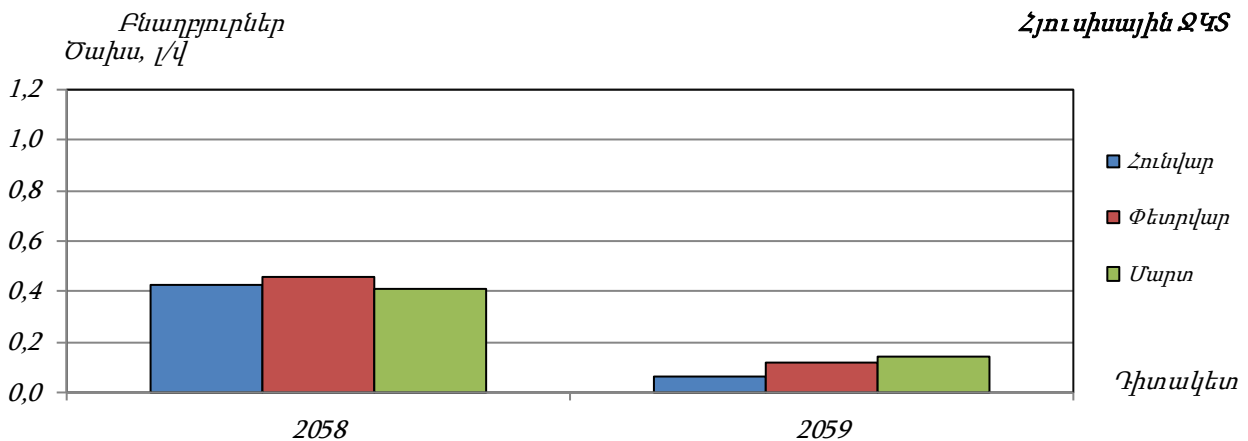
Աղտոտման աղբյուրները կարող են լինել ինչպես կետային, այնպես էլ ցրված: Կենցաղային հոսքաջրերը հիմնականում աղտոտված են լինում կենսածին նյութերով, արդյունաբերական հոսքաջրերը՝ առավել հաճախ նավթամթերքներով, ֆենոլներով, ծանր մետաղներով (կապար, կադմիում, պղինձ, ցինկ և այլն) և բարդ օրգանական միացություններով (սինթետիկ լվացամիջոցներ, ներկեր, ճարպեր), որոնք վատթարացնում են ջրի որակը, խմելու և սննդի մեջ օգտագործելու համար դարձնում ոչ պիտանի, խախտվում են ջրային ավազանի կենսաբանական շարժընթացները, նվազում է աղտոտող նյութերից ջրի ինքնամաքման հատկությունը, փոխվում է ջրային կենսաբազմազանության կազմն ու սննդային արժեքը: Կենցաղային հոսքաջրերը հիմնականում պարունակում են աղիքային վարակիչ հիվանդությունների հարուցիչներ:

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի քանակական դիտարկումներն իրականացվել են հանրապետության ազգային ցանցում ընդգրկված 119 ստորերկրյա ջրաղբյուրում, որոնք ներառում են 25 շատրվանող հորատանցք, 35 շատրվանող հորատանցք և 47 բնաղբյուր: Ջրաղբյուրներում կատարվում են ջրի ծախսի, մակարդակի (ճնշման) և ջերմաստիճանի դիտարկումներ ամսական 6 անգամ հաճախականությամբ:

Հյուսիսային ջրավազանային կառավարման տարածք

Հյուսիսային ՋԿՏ-ում ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի քանակական մշտադիտարկումներ կատարվել են 2 բնաղբյուրում, որտեղ դիտարկվել են ջրի ջերմաստիճանը և ջրի ծախսը:

Հաղարծին համայնքի N2058 և N2059 դիտակետերում նկատվել է ծախսի աննշան իջեցում:

Գծապատկեր 1. Հյուսիսային ՋԿՏ-ի բնաղբյուրներում ծախսերի փոփոխությունները

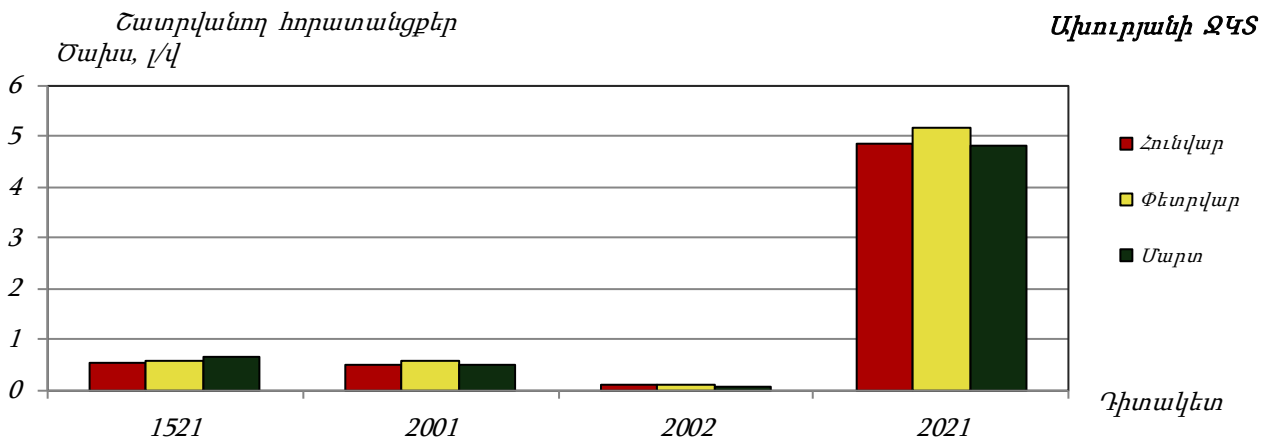
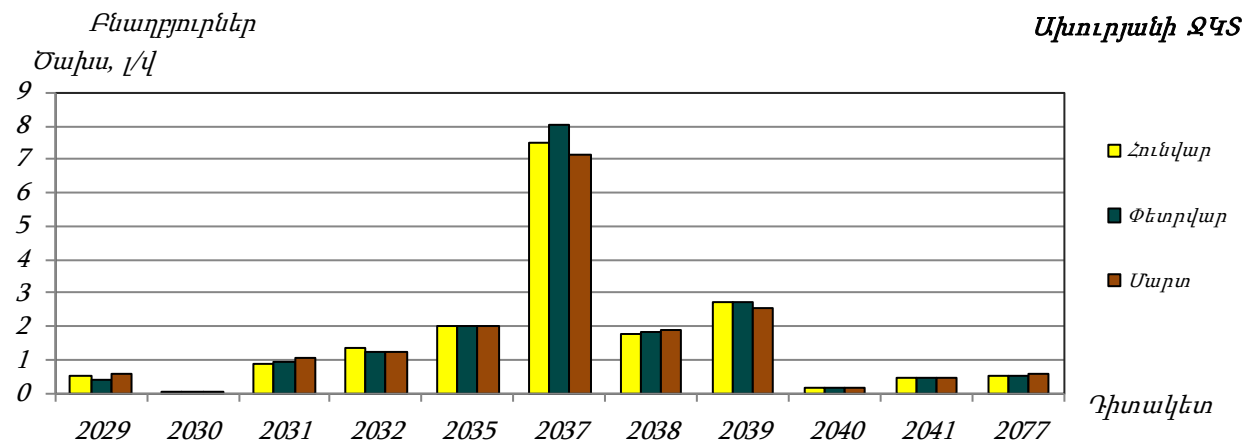
Ախուրյանի ջրավազանային կառավարման տարածք

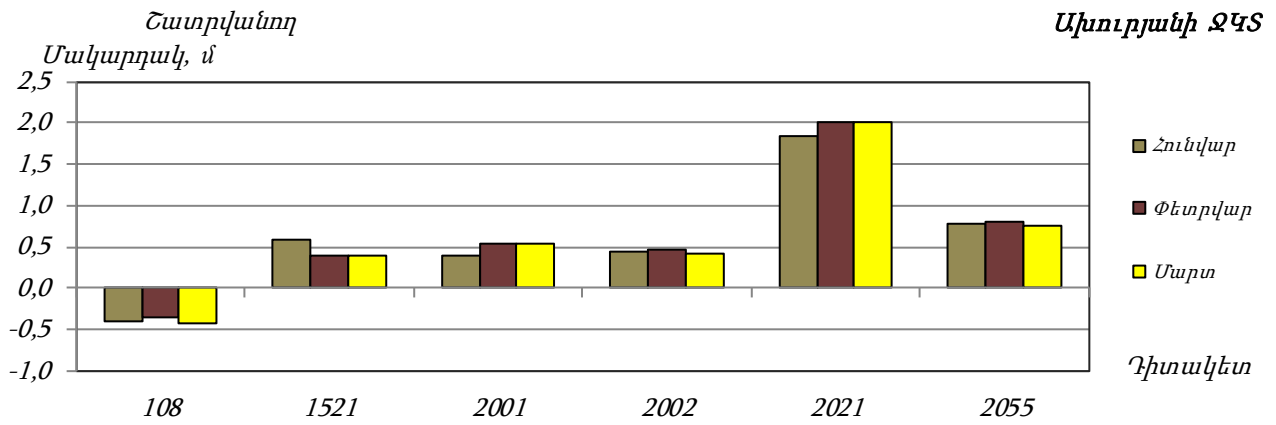
Ախուրյանի ՋԿՏ-ում ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի քանակական մշտադիտարկումներ կատարվել են թվով 40 դիտակետում. որտեղ դիտարկվել են ջրի ջերմաստիճանը, ծախսը և մակարդակը:

Արարատյան արտեզյան ավազանի N105. N108. N192. N198. N1521. N1533. N1537. N2001. N2002. N2018. N2021. N2022. N2025. N2026. N2055 և N2057 դիտակետերում նկատվել են մակարդակի բարձրացումներ:

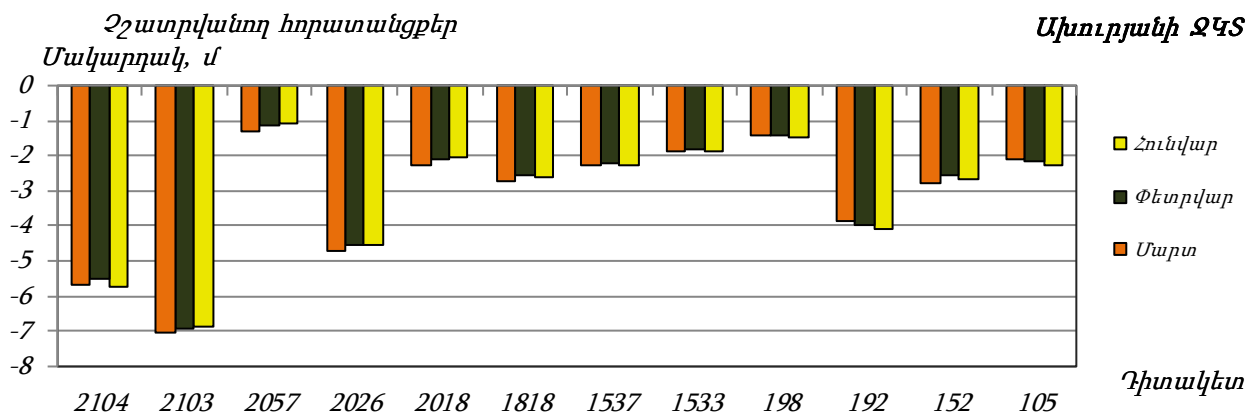
Նախորդ եռամսյակի համեմատ Ակնաշեն. Տարոնիկ (N2001. N2002) համայնքների շատրվանոդ հորատանցքները սկսել են շատրվանել և դիտարկվել են դրական մակարդակներ: Դեկտեմբեր ամսին N2001 դիտակետի ծախսը կազմել է 0.44լ/վ:

Շիրակի մարզի դիտակետերում հիմնականում նկատվում են աղբյուրների ծախսերի իջեցումներ. բացառությամբ Մարմաշենի N2035 դիտակետում. որտեղ ծախսի ավելացումը անշան է՝ 0.07լ/վ: Աշոցքի N2038. N2039. N2040 և N2077 դիտակետերի աղբյուրներում նկատվել են ծախսերի աննշան իջեցումներ: Աշոցքի N2041 դիտակետում դիտարկվել է ծախսի համեմատաբար կայուն վիճակ: Առափիի N2042 դիտակետի ջրհորում նկատվել է ջրի մակարդակի բարձրացում. իսկ Ախուրյանի N2043 դիտակետում դիտվել է ջրի մակարդակի իջեցում: Նոյեմբեր և դեկտեմբեր ամիսներին N2053. N2108. N2108 և N2051 դիտակետերում կատարվել են վերանորոգման աշխատանքներ հետագա ճշգրիտ չափումներ կատարելու համար:

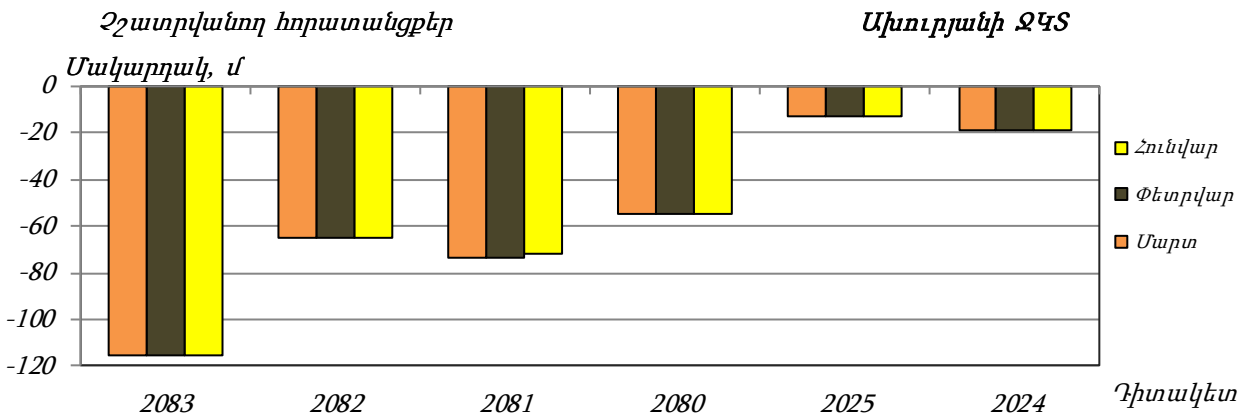

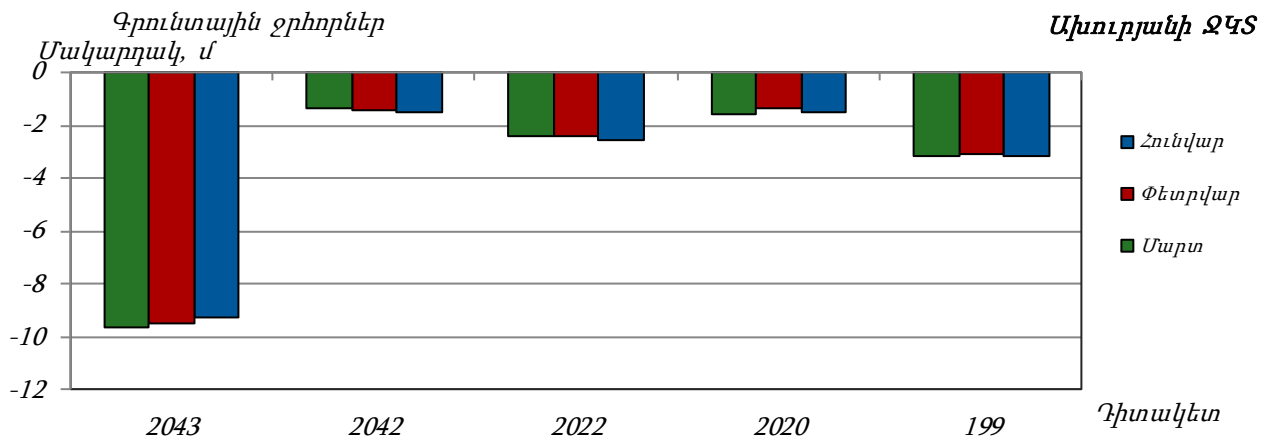
Գծապատկեր 3. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի շատրվանող հորատանցքերի ծախսերի մակարդակների փոփոխությունները

Գծապատկեր 1. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի չշատրվանող հորատանցքերի մակարդակների փոփոխությունները

Գծապատկեր 2. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի չշատրվանող հորատանցքերի մակարդակների փոփոխությունները

Պատկեր 6. Ախուրյանի ՁԿՏ-ի գրունտային ջրհորների մակարդակների փոփոխությունները

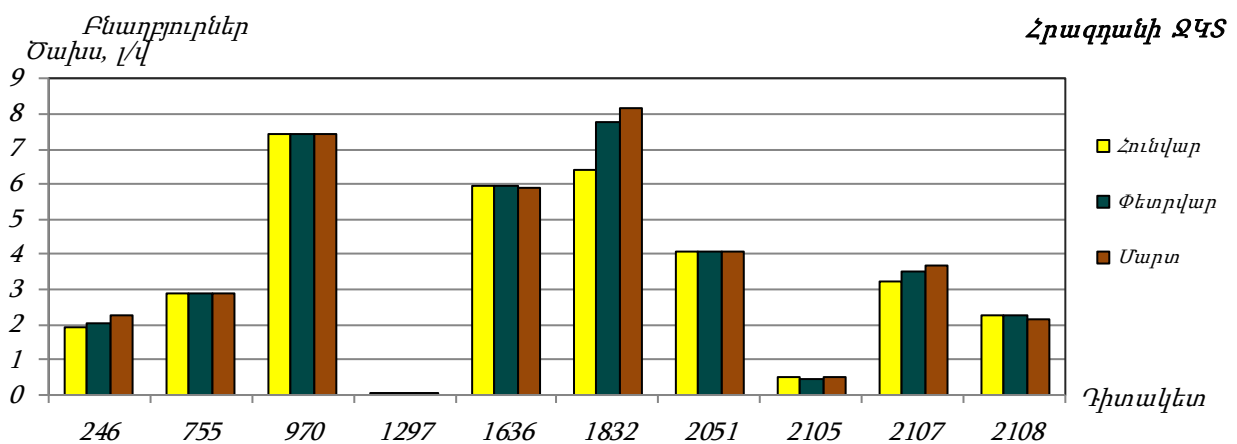
Հրազդանի ջրավազանային կառավարման տարածք

Հրազդանի ՁԿՏ-ում ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի քանակական մոնիթորինգ կատարվել է թվով 32 դիտակետում. որտեղ դիտարկվել են ջրի ջերմաստիճանը, ծախսը և մակարդակը:

Արարատյան արտեզյան ավազանի (Հովտաշեն, Մասիս, Ջրահովիտ) N2053, N1519 և N2007 շատրվանող հորատանցքերում նկատվել են ծախսերի բարձրացումներ: Մակարդակի իջեցումներ են նկատվում Արարատյան արտեզյան ավազանի նախալեռնային գոտու N2085 (Արագած), N2086 (Դողս), N2087 (Աղավնատուն) և N2088 (Լեռնամերձ) դիտակետերում:

Հրազդան գետավազանի N246 (Բջնի) դիտակետում դիտվել է ծախսի իջեցում:

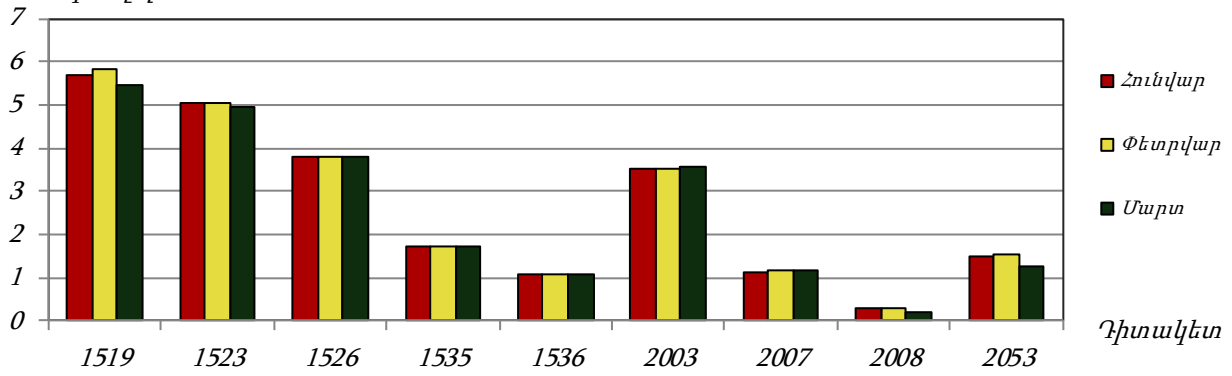
Արագածոտնի մարզում՝ Նիգավանի N2010 և N2011 ջրհորներում նկատվել են գրունտային ջրերի մակարդակի իջեցումներ: Համանման իջեցումներ են նկատվել նաև Ապարանի N2051 «Սիրո» աղբյուր դիտակետում:

Պատկեր 7. Հրազդանի ՁԿՏ-ի բնաղբյուրների ծախսերի փոփոխությունները

Շատրվանոց հորատանցքեր
Ծախս, լ/վ

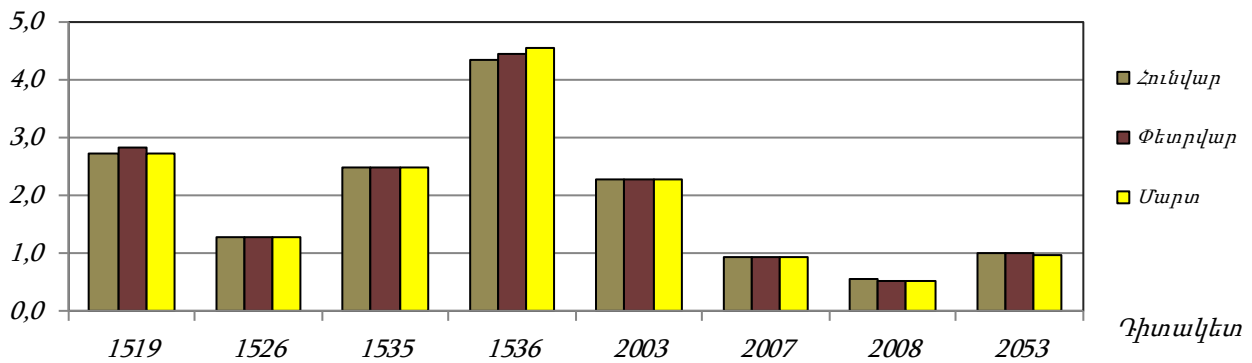
Հրազդանի ՋԿՏ

Պատկեր 8. Հրազդանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերի ծախսերի փոփոխությունները

Շատրվանոց հորատանցքեր
Մակարդակ, մ

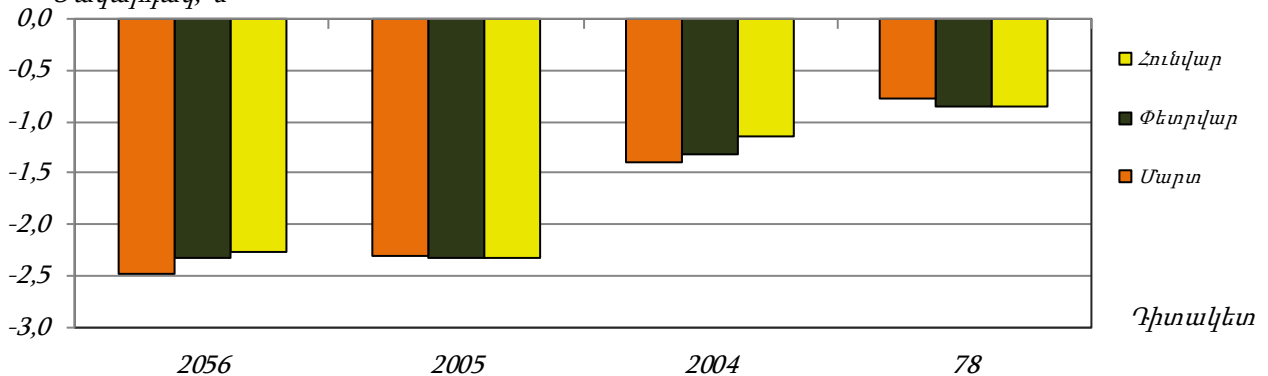
Հրազդանի ՋԿՏ

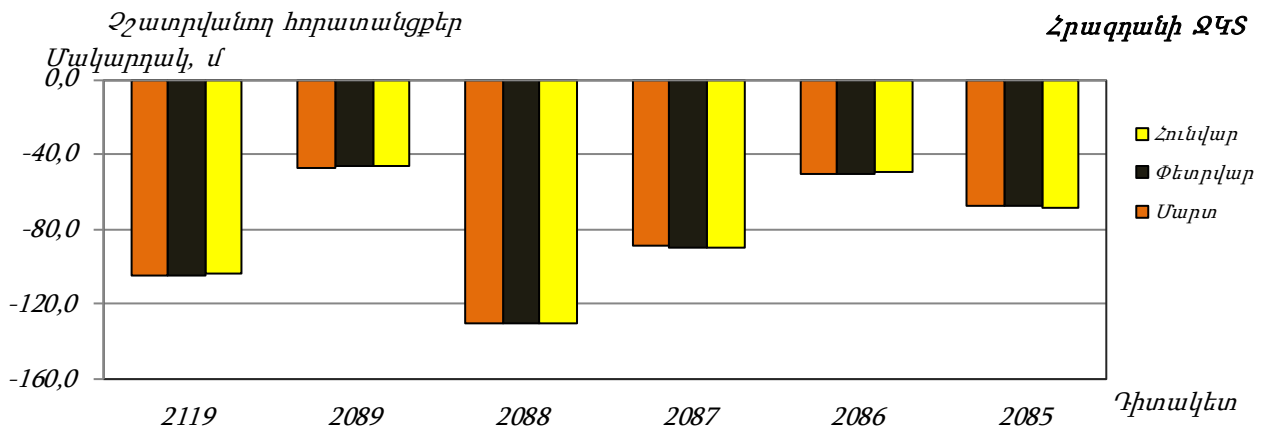

Պատկեր 9. Հրազդանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերի մակարդակների փոփոխությունները

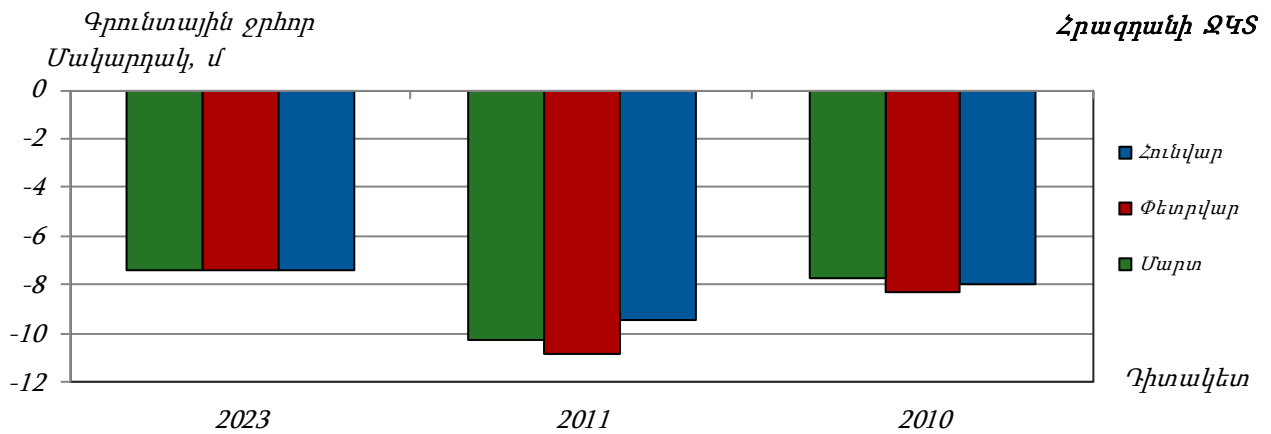
Չշատրվանոց հորատանցքեր
Մակարդակ, մ

Հրազդանի ՋԿՏ

Գծապատկեր 10. Հրազդանի ՋԿՏ-ի չշատրվանող հորատանցքերի մակարդակների փոփոխությունները

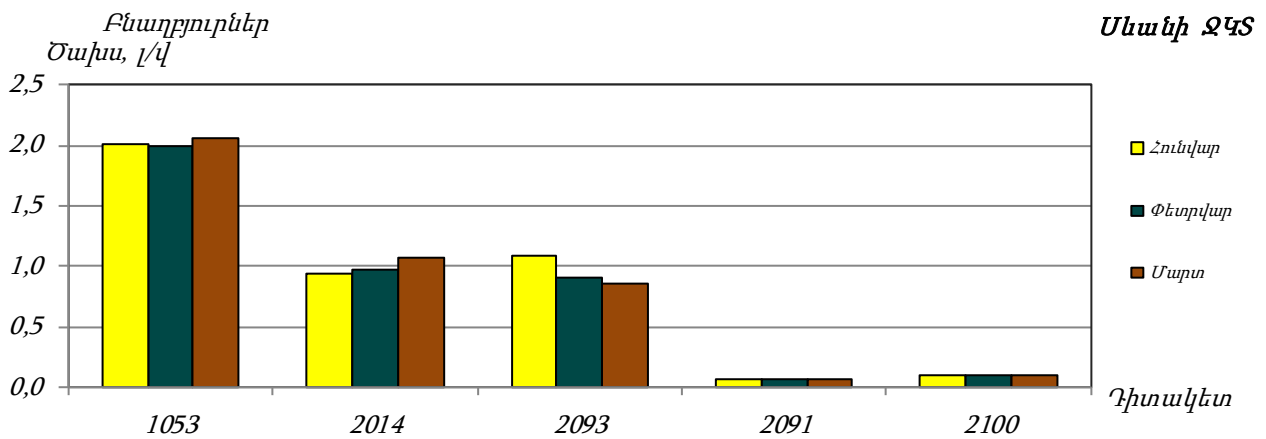
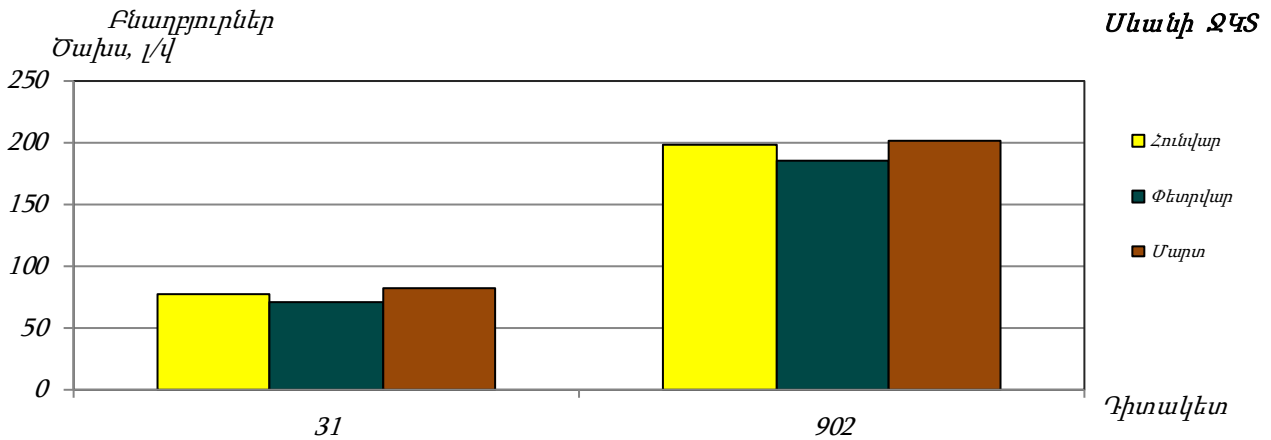

Գծապատկեր 11. Հրազդանի ՋԿՏ-ի գրունտային ջրերի մակարդակների փոփոխությունները

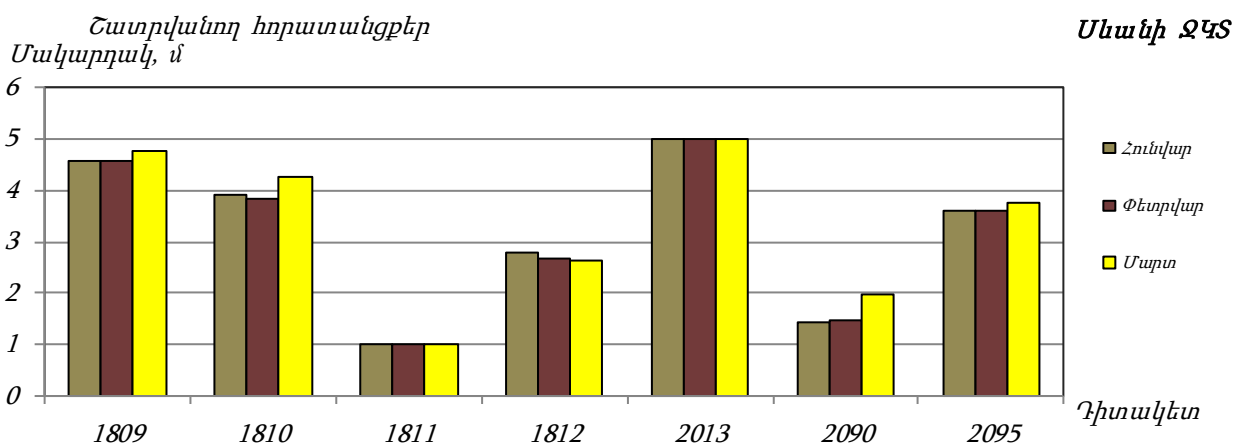
Սևանի ջրավազանային կառավարման տարածք

Սևանի ՋԿՏ-ում ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի քանակական մոնիթորինգն իրականացվել է 15 դիտակետում. որտեղ դիտարկվել են ջրի ջերմաստիճանը, ծախսը և մակարդակը:

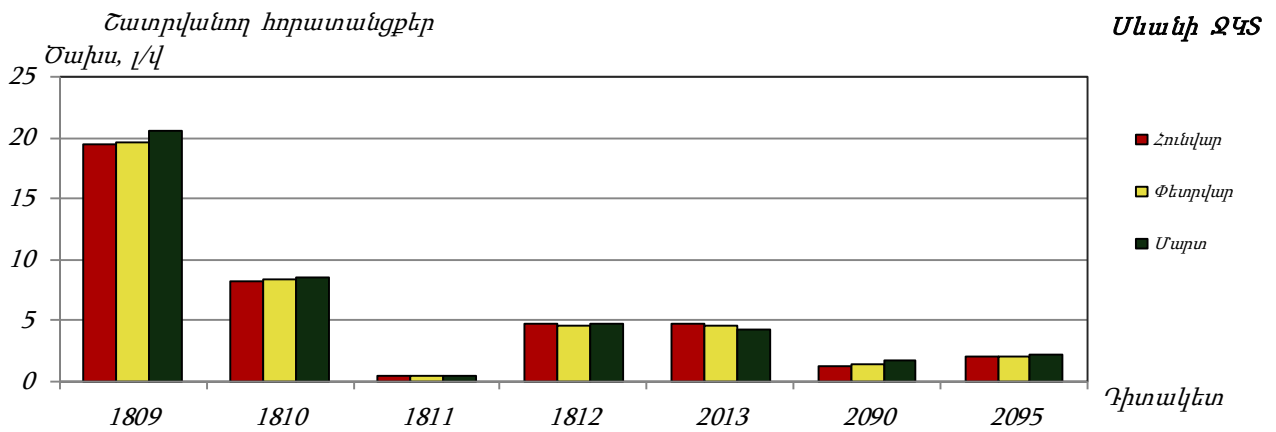
Գրեթե բոլոր շատրվանող հորատանցքերում դիտվել են մակարդակների բարձրացումներ:

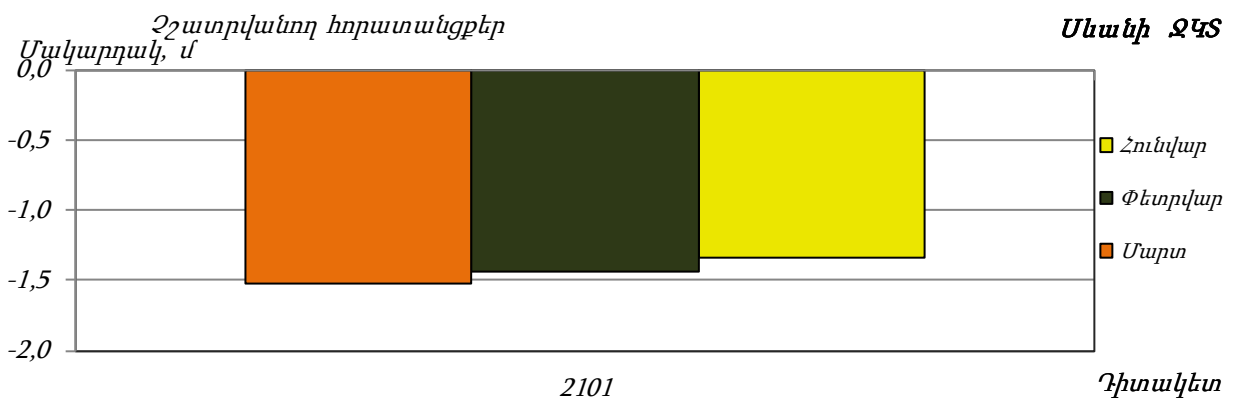
Գծապատկեր 3. Սևանի ՋԿՏ-ի բնադրյուններում ծախսերի փոփոխությունները

Գծապատկեր 13. Սևանի ՋԿՏ-ի շատրվանող հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

Գծապատկեր 14. Սևանի ՋԿՏ-ի շատրվանոցի հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

Գծապատկեր 15. Սևանի ՋԿՏ-ի շատրվանոցի հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

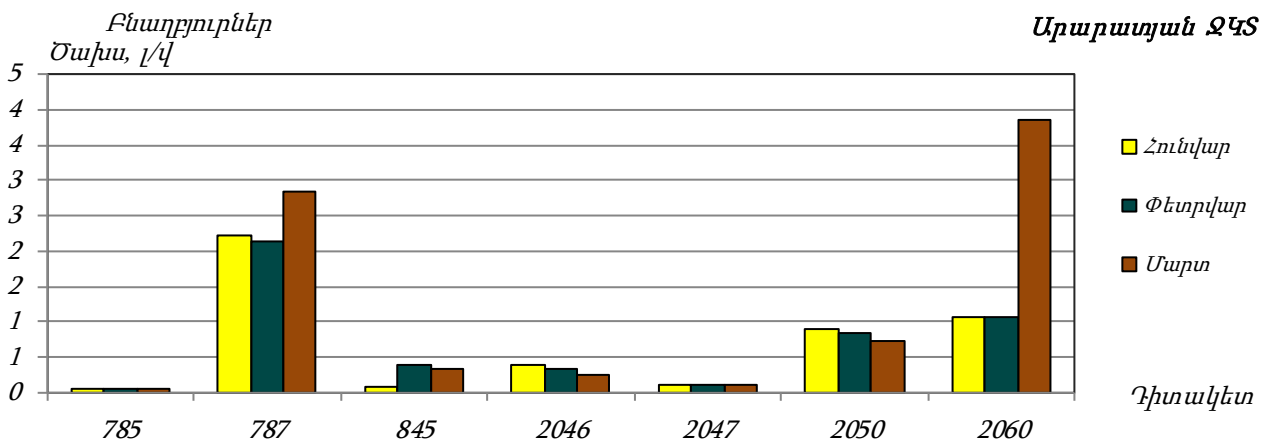
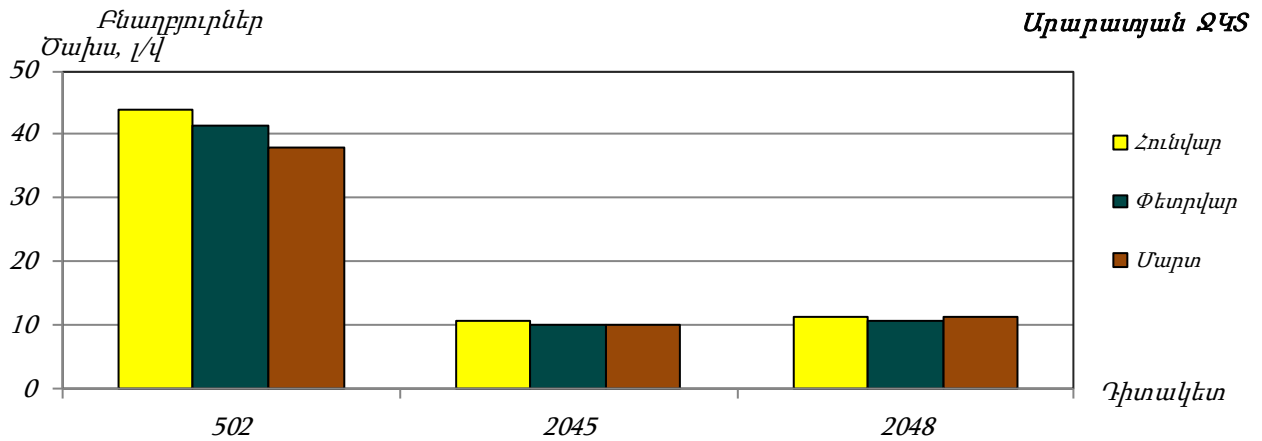
Արարատյան ջրավազանային կառավարման տարածք

Արարատյան ՋԿՏ-ում ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի քանակական մոնիթորինգն իրականացվել է 23 դիտակետում, որտեղ դիտարկվել են ջրի ջերմաստիճանը, ծախսը և մակարդակը:

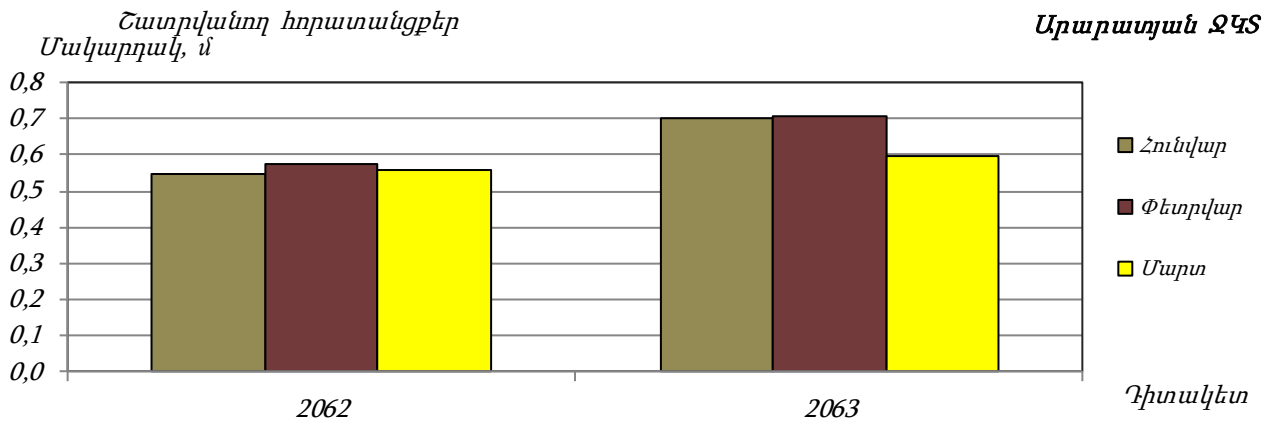

Մալիշկա (N502), Կեչուտ (N2060), Գառնիի (N2045, N2046) բնակավայրերի դիտակետերում նկատվել են ծախսի իջեցումներ: Ագարակաձորի (N785) դիտակետում նկատվել է ծախսի կայուն վիճակ: Արարատյան արտեզյան ավազանի հարավ-արևելյան մասում գտնվող Եղեգնավանի N2065, Արարատի N2076 դիտակետերում նկատվել են մակարդակի իջեցումներ:

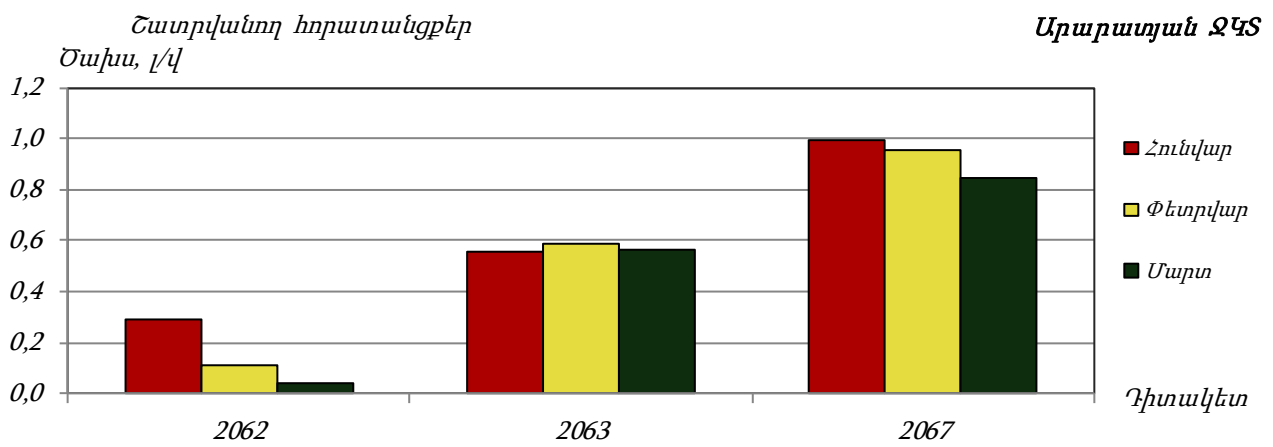
N2064, N2069 չշատրվանող հորատանցքերում նկատվել է ջրի մակարդակի իջեցում: Ծախսի բարձրացումներ են դիտվել Արտաշատի N2062 և Դալարի N2063 շատրվանող հորատանցքերում:

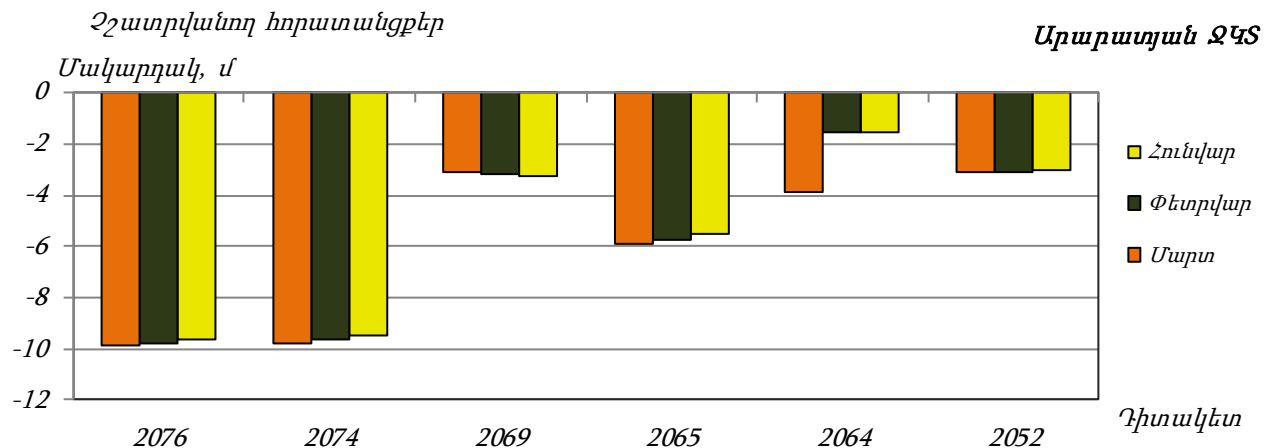
Գծապատկեր 16. Արարատյան ՋԿՏ-ի բնաղբյուրների ծախսերի փոփոխությունները

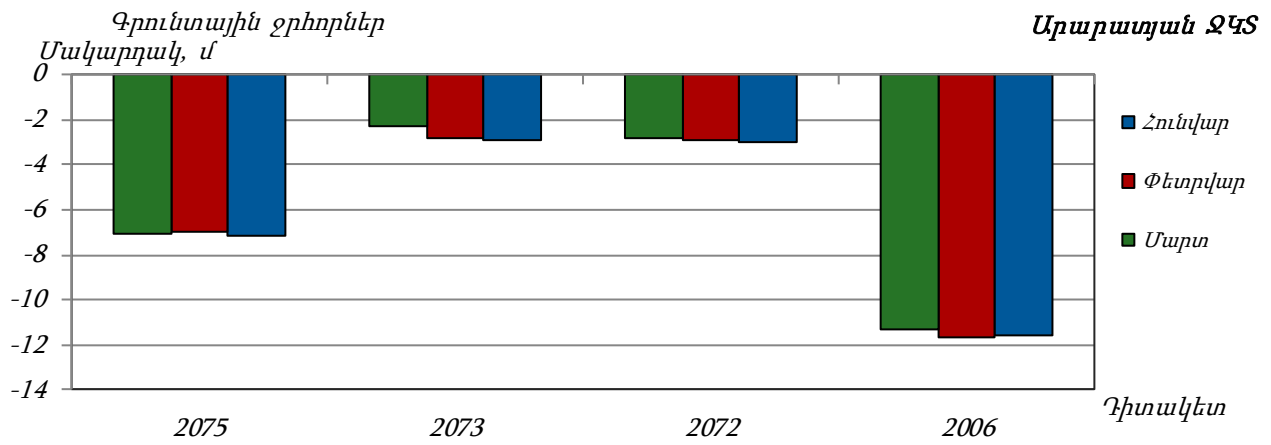
Գծապատկեր 17. Արարատյան ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում մակարդակների փոփոխությունները

Գծապատկեր 18. Արարատյան ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ծախսերի փոփոխությունները

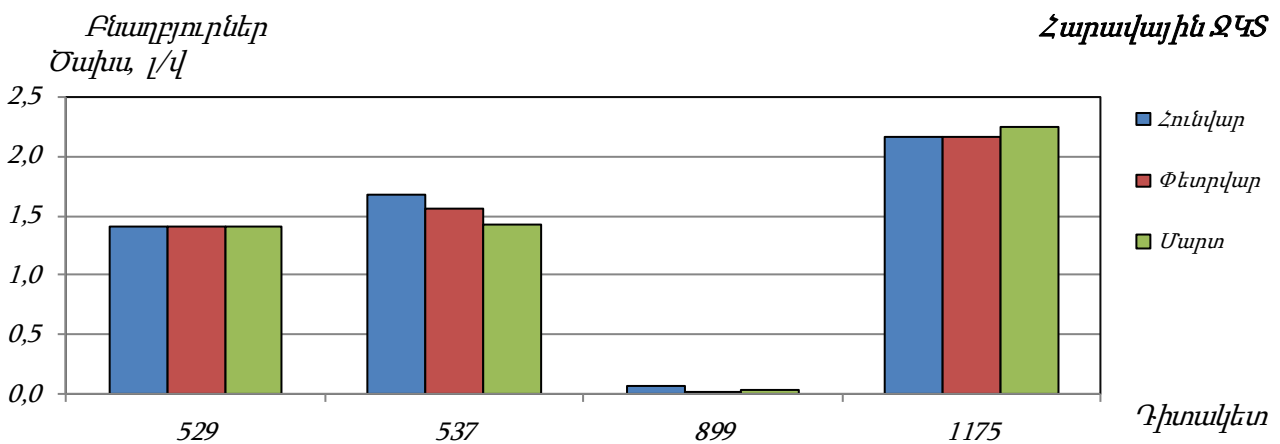
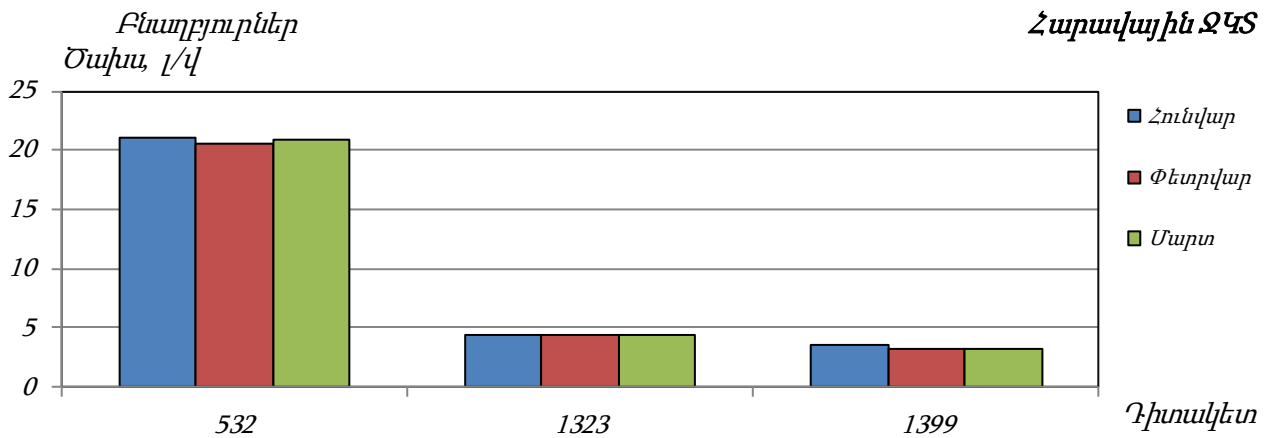
Գծապատկեր 19. Արարատյան ՋԿՏ-ի չշատրվանոց հորատանցքերում մակարդակների փոփոխությունները

Գծապատկեր 20. Արարարայան ՋԿՏ-ի գրունտային ջրհորներում մակարդակների փոփոխությունները

Հարավային ցրավազանային կառավարման տարածք

Հարավային ՋԿՏ-ի ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի քանակական մոնիթորինգն իրականացվել է 7 բնադրությունում, որտեղ դիտարկվել են ջրի ջերմաստիճանը և ծախսը: Դիտակետերի մեծ մասում դիտվել են ծախսի իջեցումներ:

Գծապատկեր 21. Հարավային ՋԿՏ-ի բնադրություններում ծախսերի փոփոխությունները